

CARTA ENCÍCLICA PACEM IN TERRIS DEL PAPA JOAN XXIII

SOBRE LA PAU ENTRE TOTS ELS POBLES FONAMENTADA

SOBRE LA VERITAT, LA JUSTÍCIA, L'AMOR, LA LLIBERTAT

11 d'abril de 1963

Als Venerables germans Patriarques, Primats, Arquebisbes, Bisbes i d'altres Ordinaris en pau i comunió amb la Seu Apostòlica, a la Clerecia i Fidels d'arreu del món i a tots els Homes de bona voluntat: Sobre la pau d'entre tots els Pobles, que ha d'erigir-se en la Veritat, la Justícia, l'Amor i la Llibertat.

Venerables germans i estimats Fills, salut i Benedicció Apostòlica.

1. La Pau a la terra, anhel profund dels éssers humans de tots els temps, no es pot instaurar ni consolidar, si no és dins el ple respecte de l'ordre establert per Déu.

Els progressos de les ciències i els invents de la tècnica testimonien com en els éssers i en les forces que componen l'univers regna un ordre meravellós; testimonien també la grandesa de l'home, que descobreix aquest ordre i crea els instruments aptes per a apoderar-se d'aquestes forces i reduir-les al seu servei.

2. Però els progressos científics i els invents tècnics manifesten sobretot la grandesa infinita de Déu, que ha creat l'univers i l'home. Ha creat l'univers tot vessant-hi tresors de saviesa i de bondat, tal com exclama el Salmista: Oh Senyor, Senyor nostre, que n'és, d'admirable, el vostre nom per tota la terra! Que en són, de grans, les vostres obres, Senyor! Ho feu tot amb saviesa ; i ha creat l'home intel·ligent i lliure, a la seva imatge i semblança , i l'ha constituït senyor de l'univers: Heu fet l'home -exclama encara el Salmista- poc inferior als àngels, l'heu coronat de glòria i d'honor; l'heu constituït sobre les obres de les vostres mans. Li heu posat totes les coses sota els peus .

3. Amb l'ordre admirable de l'univers continua fent un contrast estrident el desordre que regna entre els éssers humans i entre els pobles; gairebé les seves relacions no poden ser regulades, si no és per mitjà de la força.

4. Amb tot, el Creador ha esculpit l'ordre fins en l'ésser dels homes: ordre que la consciència revela i imposa peremptòriament de seguir: Els homes mostren escrita en els seus cors l'obra de la llei, i la seva consciència n'és testimoni . D'altra banda, com podria ser altrament? Cada obra de Déu és un reflex de la seva saviesa infinita: reflex tant més lluminós com més l'obra és posada al capdamunt de l'escala de les perfeccions .

5. Un error en què s'incorre sovint es troba en el fet que se sol creure que poden ser regulades les relacions de convivència entre els éssers humans i les respectives comunitats polítiques amb les mateixes lleis que són pròpies de les forces i dels elements irracionals d'on resulta l'univers; quan, en canvi, les lleis que regulen les relacions humanes són de natura diversa, i s'han de cercar on Déu les ha escrites, això és, en la natura humana.

6. Són aquestes, en efecte, les lleis que indiquen clarament com els homes han de regular les seves relacions en la convivència; com són regulades les relacions entre els ciutadans i les autoritats públiques dins de cada comunitat política; les relacions entre les mateixes comunitats polítiques; finalment, les relacions entre cada persona i la comunitat política, d'una banda, i la comunitat mundial, d'una

altra, la creació de la qual avui és reclamada urgentment per les exigències del bé comú universal.

PRIMERA PART

L'ORDRE ENTRE ELS ÉSSERS HUMANS

Tot ésser humà és persona, subjecte de drets i deures.

7. En una convivència ordenada i fecunda hi ha posat com a fonament el principi de que tot ésser humà és persona, és a dir, una natura dotada d'intel·ligència i de voluntat lliure; d'aquí que és subjecte de drets i de deures que brollen immediatament i simultàniament de la seva mateixa natura: drets i deures que són, per aquesta raó, universals, inviolables, inalienables .

8. I si, a més, considerem la dignitat de la persona humana a la llum de la revelació divina, aleshores aquesta apareixerà incomparablement més gran, ja que els homes han estat redimits per la Sang de Jesucrist, i amb la gràcia han esdevingut fills i amics de Déu i han estat constituïts hereus de la glòria eterna.

Els Drets

El dret a l'existència i a un nivell de vida digne.

9. Tot ésser humà té el dret a l'existència, a la integritat física, als mitjans indispensables insuficients per a un nivell de vida digne, especialment pel que es refereix a l'alimentació, al vestit, a l'habitació, al descans, a l'atenció mèdica, als serveis socials necessaris; i d'aquí que tingui el dret a la seguretat en cas de malaltia, d'invalidesa, de viduïtat, de vellesa, d'atur en el treball, i en qualsevol altre cas de pèrdua dels mitjans de subsistència per circumstàncies alienes a la voluntat .

Drets referents als valors morals i culturals

10. Tot ésser humà té el dret al respecte de la seva persona; a la bona reputació; a la llibertat de cercar la veritat, de manifestar i difondre el seu pensament, de cultivar l'art, dins els límits de l'ordre moral i del bé comú; i té el dret a l'objectivitat en la informació.

11 . Sorgeix també de la natura humana el dret a participar en els béns de la cultura i, per tant, el dret a una instrucció bàsica i a una formació tècnico-professional adequada al grau de progrés de la pròpia Comunitat política. Cal procurar que sigui satisfeta l'existència d'accés als graus superiors de la instrucció segons els mèrits, de tal manera que els éssers humans, en tant que és possible, puguin ocupar llocs i assumir responsabilitats en la vida social conformes a les seves aptituds naturals i a les seves capacitats adquirides .

El dret d'honorar Déu segons el dictamen de la recta consciència

12. Cadascú té el dret d'honorar Déu segons el dictamen de la recta consciència; i, per tant, el dret al culte de Déu privat i públic. Efectivament, com afirma clarament Lactanci: Hem estat creats amb el fi de retre a Déu creador el just honor que li és degut, de reconèixer-lo a Ell sol i de seguir-lo. Aquest és el vincle de pietat que a Ell ens uneix i a Ell ens lliga, i del qual deriva el mateix nom de religió . I el nostre predecessor d'immortal memòria, Lleó XIII, s'expressa així: Aquesta llibertat veritable i digna dels fills de Déu, que manté elevada la dignitat de l'home, és més forta que qualsevol violència i injúria, i l'Església l'ha exigida i l'ha estimada sempre. Una tal llibertat, la van reivindicar amb intrèpida

constància els apòstols, la van defensar amb els seus escrits els apologetes, la van consagrar un gran nombre de màrtirs amb la pròpia sang .

El dret a la llibertat en l'elecció el propi estat

13. Els éssers humans tenen el dret a la llibertat en l'elecció del propi estat; i, per tant, el dret de crear una família, en paritat de drets i de deures entre home i dona; com també el dret de seguir la vocació al sacerdoci o a la vida religiosa .

La família, fonamentada en el matrimoni contret lliurement, unitari i indissoluble, és i ha de ser considerada el nucli natural i essencial de la societat. D'aquí es dedueix que s'ha de parar atenció als aspectes de naturalesa econòmica, social, cultural i moral que en consoliden l'estabilitat i faciliten l'acompliment de la seva missió específica.

Els pares posseeixen un dret de prioritat en el manteniment dels fills i en la seva educació .

Drets referents al món econòmic

14. És inherent als éssers humans el dret de lliure iniciativa en el camp econòmic i el dret al treball .

15. A aquests drets va indissolublement unit, el dret a condicions de treball no nocives a la salut física i als bons costums, i no perjudicials al desenrotllament integral dels éssers humans en formació; i, pel que fa a la dona, el dret a condicions de treball conciliables amb les seves exigències i amb els seus deures d'esposa i mare .

16. De la dignitat de la persona humana brolla també el dret de desplegar les activitats econòmiques en condicions de responsabilitat . A més, i d'una manera especial, cal posar en relleu el dret a una retribució del treball determinada segons els criteris de justícia i suficient, per tant, en les proporcions corresponents a la riquesa disponible, per a permetre al treballador i a la seva família un nivell de vida conforme a la dignitat humana. Sobre aquest punt el nostre predecessor Pius XII, s'expressava així: Al deure personal del treball, imposat per la natura, correspon el dret natural en cada individu a fer del treball el mitjà de proveir a la vida pròpia i dels fills: tan altament és ordenada la conservació de l'home per l'imperi de la natura .

17. També brolla de la natura de l'home el dret de propietat privada sobre els béns, fins i tot productius: dret que constitueix un mitjà apte per a l'afirmació de la persona humana i per a l'exercici de la responsabilitat en tots els camps, un element de consistència i de serenitat per a la vida familiar i de desenvolupament pacífic i ordenat en la convivència . És oportú de recordar que al dret de propietat privada és intrínsecament inherent una funció social .

Dret de reunió i associació

18. De la intrínseca sociabilitat dels éssers humans flueix el dret de reunió i d'associació; com també el dret de conferir a les associacions l'estructura que es considera apta per a perseguir-ne els objectius; i el dret de moure's dins d'elles per pròpia iniciativa i sota la pròpia responsabilitat per a la concreta consecució dels objectius esmentats .

19. A l'encíclica Mater et Magistra es diu amb raó, que la creació d'una rica gamma d'associacions o cossos intermedis, per a la consecució d'objectius que cada un dels éssers humans no poden assolir eficaçment, si no és associant-se,

es revela un element necessari i insubstituïble perquè sigui assegurada a la persona humana una esfera suficient de llibertat i de responsabilitat .

Dret d'emigració i d'immigració

20. Tot ésser humà té dret a la llibertat de moviment i de residència dins la Comunitat política de la qual és ciutadà; i té també el dret, quan interessos legítims ho aconsellen, d'immigrar en altres Comunitats polítiques i d'establir-s'hi . Pel fet de ser ciutadà d'una determinada Comunitat política, no perd gens de contingut la pròpia pertinença, en qualitat de membre, a la mateixa família humana; i, per tant, la pertinença, en qualitat de ciutadà, a la Comunitat mundial.

Drets polítics

21. De la dignitat de la persona humana prové el dret de prendre part activa en la vida pública i de contribuir personalment a la consecució del bé comú. L'home, com a tal, lluny de ser l'objecte i un element passiu de la vida social, n'és, en canvi, i ha de ser-ne i restar-ne el subjecte, el fonament i el fi .

22. Dret fonamental de la persona és també la tutela jurídica dels propis drets: tutela eficaç, imparcial, informada per criteris objectius de justícia. De l'ordre jurídic, volgut per Déu, dimana el dret inalienable de l'home a la seguretat jurídica, i amb això mateix a una esfera concreta de dret, protegida contra tot atac arbitrari .

ELS DEURES

Correlació indissoluble entre drets i deures en la mateixa persona

23. Els drets naturals recordats fins aquí són indissolublement units, en la mateixa persona que n'és el subjecte, amb altres deures respectius; i uns i altres tenen en la llei natural, que els confereix o que els imposa, la seva arrel, el seu aliment, la seva força indestructible.

24. El dret de tot home a l'existència, per exemple, és connecta amb el seu deure de conservar la vida; el dret a un digne nivell de vida, amb el deure de viure dignament; i el dret a la llibertat en la recerca de la veritat és unit al deure de cercar-la amb vista al seu coneixement sempre més ampli i profund.

Reciprocitat de drets i deures entre persones distintes

25. En la convivència humana tot dret natural en una persona comporta un deure respectiu en totes les altres persones: el deure de reconèixer i respectar aquell dret. Efectivament, tot dret fonamental de la persona obté la seva força moral insuprimitable de la llei natural que el confereix, i imposa un deure respectiu. Aquells, doncs, que mentre reivindiquen els propis drets, obliden o no posen en el degut relleu els deures respectius, corren el perill de construir amb una mà i de destruir amb l'altra.

En la col·laboració mútua

26. Els éssers humans, essent persones, són socials per naturalesa. Han nascut, doncs, per a conviure i obrar els uns en bé dels altres. Això exigeix que la convivència humana sigui ordenada, i, per tant, que els drets i els deures recíprocs siguin reconeguts i respectats; però exigeix també que cadascú aporti generosament la seva contribució a la creació d'ambients humans on drets i deures tinguin un contingut sempre més ric.

27. No n'hi ha prou, per exemple, de reconèixer i respectar en cada ésser humà el dret als mitjans de subsistència: cal també vetllar, segons les pròpies forces, perquè tot ésser humà disposi dels mitjans de subsistència en mesura suficient.

28. La convivència entre els homes, a més de ser ordenada, cal que els sigui fecunda en béns. Això reclama que reconeguin i respectin els seus drets recíprocs i que compleixin els deures respectius, però també exigeix que col·laborin entre ells en les mil formes i graus que la civilització permet, suggereix i reclama.

En actitud de responsabilitat

29. La dignitat de la persona, pròpia de tot ésser humà, exigeix que aquest obri conscientment i lliurement. Així, en les relacions de la convivència ha de respectar els drets, complir les obligacions, actuar en les mil formes possibles de col·laboració en virtut de decisions personals, és a dir, preses per convicció, per pròpia iniciativa, en actitud de responsabilitat, i no en força d'imposicions o de pressions provinents sobretot de fora.

Una convivència fonamentada només en relacions de força, no és humana. En ella, efectivament, és inevitable que les persones es vegin privades de la llibertat en comptes de veure's facilitades i estimulades a progressar i perfeccionar-se elles mateixes.

Convivència en la veritat, en la justícia, en l'amor, en la llibertat

30. La convivència entre els homes és, doncs, ordenada, fecunda i pròpia de la seva dignitat, si es fonamenta en la veritat, segons l'admonició de l'apòstol sant Pau: Abandoneu la mentida, digueu cadascun la veritat al vostre proïme, que som membres els uns dels altres . Això demana que els drets recíprocs i els deures corresponents siguin reconeguts. És, a més, una convivència que es realitza segons justícia o en el respecte efectiu d'aquells drets i en el compliment lleial dels deures respectius; que és vivificada i integrada per un amor tal, que fa sentir com a pròpies les necessitats i les exigències d'altri, fa els altres participants en els propis béns i procura de fer sempre més vívida la comunió en el món dels valors espirituals; i és realitzada en la llibertat d'una manera adient a la dignitat d'éssers portats per la seva mateixa naturalesa racional a assumir la responsabilitat del propi obrar.

31. La convivència humana, Venerables Germans i estimats fills, és i ha de ser considerada sobretot com un fet espiritual: com a comunicació de coneixements a la llum de la veritat; com a exercici de drets i compliment de deures; com a impuls i reclam vers el bé moral; com a noble gaudi comú de la bellesa en totes les seves legítimes expressions; com a disposició permanent a infondre els uns en els altres el millor d'ells mateixos; com a anhel d'una mútua i sempre més rica assimilació de valors espirituals: valors on trobin la seva perenne vivificació i la seva orientació de fons les expressions culturals, el món econòmic, les institucions socials, els moviments i els règims polítics, les ordinacions jurídiques i tots els altres elements exteriors on la convivència s'articula i s'expressa en el seu desenvolupament incessant.

Ordre moral que té per fonament objectiu el Déu veritable

32. L'ordre entre els éssers humans en la convivència és de natura moral. En efecte, es tracta d'un ordre que es fonamenta en la veritat; que s'ha de practicar segons justícia; demana de ser vivificat i integrat per l'amor; i finalment, ha de ser orientat a assolir una igualtat cada dia més humana, respectant la llibertat.

33. Ara bé: l'ordre moral -universal, absolut i immutable en els seus principis- troba el seu fonament objectiu en el Déu veritable, transcendent i personal. Ell és la veritat primera i el bé summe; i, per tant, la font més profunda d'on només pot extreure la seva genuïna vitalitat una convivència entre els homes, ordenada, fecunda, corresponent a la seva dignitat de persones . Sobre aquest punt sant Tomàs s'expressa clarament: La raó humana és norma de la voluntat, per la qual es mesura també el grau de bondat, pel fet que deriva de la llei eterna, que s'identifica amb la mateixa raó divina... Per tant, és clar que la bondat de la voluntat humana depèn molt més de la llei eterna que no pas de la raó humana .

Signes del temps

34. Tres fenòmens caracteritzen l'època moderna.

Abans de tot, la promoció econòmico-social de les classes treballadores. En les primeres fases del seu moviment de promoció els obrers concentraven la seva acció en la reivindicació de drets de contingut sobretot econòmico-social; després l'estengueren als drets de natura política; i finalment al dret de participar, en forma i en graus adequats, en els béns de la cultura. I avui, a totes les comunitats nacionals és vívidament operant en els obrers l'exigència de no ser mai considerats i tractats arbitràriament pels altres com a éssers privats d'intel·ligència i de llibertat, sinó sempre com a subjectes o persones en tots els sectors de la convivència, o sia, en els sectors econòmico-socials, en els de la cultura i en els de la vida pública.

35. En segon lloc es presenta un fet conegut de tothom: l'ingrés de la dona a la vida pública, més accentuadament potser en els pobles que professen la fe cristiana; més lentament, però sempre a gran escala, entre els pobles d'altres civilitzacions o tradicions. En la dona, efectivament, esdevé sempre més clara i operant la consciència de la pròpia dignitat. Sap prou que no pot consentir que sigui considerada i tractada com un instrument; reclama els drets i deures dignes de la persona humana, tant en l'àmbit de la vida domèstica com en el de la vida pública.

36. Finalment, la família humana, comparada amb un passat recent, presenta una configuració social i política profundament transformada. Prou, de pobles dominadors i pobles dominats: tots els pobles s'han constituït o s'estan constituint en comunitat polítiques independents.

37. Els homes, a tots els països i a tots els ambients, o són ciutadans d'un estat autònom i independent, o estan a punt de ser-ho; a ningú no agrada de sentir-se súbdit de poders polítics que provenen de fora de la pròpia Comunitat humana o grup ètnic. En moltíssims homes es va així dissolent el complex d'inferioritat arrossegat des de segles i mil·lenaris; mentre que en d'altres s'atenua i tendeix a desaparèixer el respectiu complex de superioritat, derivat del privilegi econòmico-social o del sexe o de la posició política.

38. Al contrari, és molt amplament difosa la convicció que tots els homes són iguals per dignitat natural. Per això les discriminacions racials no troben ja cap justificació, almenys en el pla de la raó i de la doctrina; això representa una pedra mil·liar en el camí que condueix a la instauració d'una convivència humana informada pels principis abans exposats. Efectivament, quan en els éssers humans floreja la consciència dels seus drets, no pot deixar de sorgir-hi la consciència dels deures respectius: de manera que aquell qui té alguns drets té també el deure de fer valer els seus drets com una exigència i una expressió de la pròpia dignitat; i tots els altres éssers humans tenen el deure de reconèixer i de respectar aquells mateixos drets.

39. I quan les relacions de la convivència s'estableixen en termes de drets i deures, els éssers humans s'obren al món de valors espirituals, comprenen què és la veritat, la justícia, l'amor, la llibertat, i esdevenen conscients de pertànyer a aquell món. Però, a més, es troben en el camí que els mena a conèixer millor el Déu veritable, transcendent i personal, i a assumir la relació entre ells mateixos i Déu com a fonament sòlid i com a criteri suprem de la seva vida: de la que viuen en la seva intimitat i de la que viuen en relació amb els altres.

SEGONA PART

RELACIONS ENTRE ELS HOMES I ELS PODERS PÚBLICS EN EL SI DE CADA COMUNITAT POLÍTICA

Necessitat de l'autoritat i el seu origen diví

40. La convivència entre els homes no pot ser ordenada i fecunda si no hi ha present una autoritat que n'asseguri l'ordre i contribueixi a l'actuació del bé comú en grau suficient.

41. Una tal autoritat, com ensenya Sant Pau, deriva de Déu: Perquè no hi ha autoritat que no vingui de Déu . Aquest text de l'Apòstol és comentat per sant Joan Crisòstom en els termes següents: Què dius? Per ventura tots i cada un dels governants són constituïts per Déu? No, no dic això: aquí no es tracta efectivament de cada un dels governants, sinó del governar en si mateix. Ara, el fet que existeixi l'autoritat i que hi hagi qui mani i qui obeeixi no prové de l'atzar, sinó d'una disposició de la Providència divina . Déu, en efecte, ha creat els éssers humans socials per naturalesa; i, donat, que no hi pot haver societat que se sostingui, si no hi ha qui presideixi els altres movent tots amb eficàcia i unitat de mitjans vers un fi comú, se'n segueix que a la convivència civil és indispensable l'autoritat que la regeixi; la qual, no altrament que la societat, prové de la natura, i per això mateix prové de Déu .

42. L'autoritat no és una força incontrolada; és més aviat la facultat de manar segons raó. Pren, doncs, la força d'obligar de l'ordre moral, el qual es fonamenta en Déu, que n'és el primer principi i l'últim fi. El mateix ordre absolut dels éssers i dels fins que mostra l'home com a persona autònoma, és a dir, com a subjecte de deures i de drets inviolables, arrel i terme de la seva vida social, abraça també l'Estat com a societat necessària, revestida de l'autoritat sense la qual no podria existir ni viure... I donat que aquest ordre absolut, a la llum de la sana raó, i sobretot de la fe cristiana, no pot tenir altre origen que en un Déu personal, el nostre Creador, se'n segueix que la dignitat de l'autoritat política és la dignitat de la seva participació de l'autoritat de Déu .

43. L'autoritat que es fonamenta només en l'amenaça o en el temor de penes o en la promesa de premis, no mou eficaçment els éssers humans a l'assoliment del bé comú; i encara que en suposició els hi mogués, això no fóra conforme a la seva dignitat de persones, és a dir, d'éssers racionals i lliures. L'autoritat és sobretot una força moral; per tant, en primer lloc ha d'apel·lar a la consciència, o sia, al deure que cadascú té d'aportar voluntàriament la seva contribució al bé de tots. Però, com que els éssers humans són tots iguals per dignitat natural, cap d'ells no pot obligar interiorment els altres. Tan sols Déu ho pot, perquè Ell sol veu i judica les actituds adoptades en el secret del propi esperit.

44. L'autoritat humana, doncs, pot obligar moralment només si és en relació intrínseca amb l'autoritat de Déu, i n'és una participació .

45. D'aquesta manera queda també salvaguardada la dignitat personal dels ciutadans, ja que la seva obediència als poders públics no és subjecció d'home a

home, sinó que en el seu significat autèntic és un acte d'homenatge a Déu creador i provident, el qual ha disposat que les relacions de la convivència siguin regulades segons un ordre establert per Ell mateix; i retent homenatge a Déu no ens humiliem, sinó que ens elevem i ens ennoblim, ja que servir Déu és regnar .

46. L'autoritat, com queda dit, és postulada per l'ordre moral i deriva de Déu. Per tant, sempre que les seves lleis o preceptes estiguin en contrast amb aquell ordre i, per tant, en contrast amb la voluntat de Déu, aquests no tenen força per a obligar la consciència, ja que s'ha d'obeir Déu abans que els homes ; més aviat, en aquest cas l'autoritat cessa de ser tal i degenera en abús: la llei humana és tal en tant que és conforme a la recta raó i deriva, per tant, de la llei eterna. En canvi, quan una llei és en contrast amb la raó és anomenada llei iniqua; però en tal cas cessa de ser llei i esdevé més aviat un acte de violència .

47. Amb tot, del fet que l'autoritat derivi de Déu, no se'n segueix que els homes no tinguin la llibertat d'elegir les persones investides de la missió d'exercir-la; com també de determinar les estructures dels poders públics i els àmbits dins els quals i els mètodes segons els quals l'autoritat és exercida. Per la qual cosa la doctrina abans exposada és plenament conciliable amb qualsevol mena de règims genuïnament democràtics .

La consecució del bé comú, raó de ser dels poders públics

48. Tots els homes i tots els cossos intermedis tenen l'obligació d'aportar la seva contribució específica a la consecució del bé comú. Això comporta que persegueixin els propis interessos en harmonia amb les seves exigències i que contribueixin, amb el mateix fi, amb les prestacions -en béns i serveis- que les autoritats legítimes estableixin, segons criteris de justícia, en la forma deguda i en l'àmbit de la pròpia competència, és a dir, amb actes formalment perfectes, el contingut dels quals sigui moralment bo o, almenys, ordenable al bé.

49. Però la consecució del bé comú constitueix la mateixa raó de ser dels poders públics, els quals estan obligats a actuar-lo en el reconeixement i en el respecte dels seus elements essencials i segons continguts postulats per les situacions històriques .

Aspectes fonamentals del bé comú

50. Són certament considerats com elements del bé comú les característiques ètniques que contradistingeixen els diversos grups humans . Però aquests valors i aquestes característiques no exhaureixen el contingut del bé comú, el qual en els seus aspectes essencials i més profunds no pot ser concebut en termes doctrinals i menys encara determinat en els seus continguts històrics, sinó tenint en compte l'home, donat que el bé comú és un objecte essencialment correlatiu a la natura humana .

51. En segon lloc, el bé comú és un bé al qual tenen dret de participar tots els membres d'una Comunitat política, per bé que en grau divers segons les seves funcions, els seus mèrits i les seves condicions. Els poders públics, per tant, tenen l'obligació de promoure'l en profit de tots sense preferència per cap ciutadà o per cap grup d'ells, tal com ensenya el nostre predecessor Lleó XIII: De cap manera no s'ha de fer que l'autoritat civil serveixi l'interès d'un o d'uns pocs, havent estat aquesta establerta en profit de tots . Però raons de justícia i d'equitat poden potser exigir que els poders públics tinguin especials consideracions envers els membres més dèbils del cos social, trobant-se aquests en condicions d'inferioritat per a fer valer els propis drets i per a assolir els interessos legítims .

52. Però aquí hem de cridar l'atenció sobre el fet que el bé comú ateny tot l'home: tant les necessitats del seu cos, com les exigències del seu esperit. Per això els poders públics han de procurar d'assolir-lo pels procediments i en els graus que els siguin convenient; però talment, que promoguin simultàniament, en el reconeixement i en el respecte de la jerarquia de valors, tant la prosperitat material com els béns espirituals .

53. Els principis abans indicats estan en perfecta harmonia amb el que hem exposat en l'encíclica Mater et Magistra: el bé comú consisteix en el conjunt d'aquelles condicions socials que consenten i afavoreixen en els éssers humans el desenvolupament integral de la seva persona .

54. Però els éssers humans, compostos de cos i d'ànima immortal, no exhaureixen la seva existència ni aconsegueixen la seva perfecta felicitat en l'àmbit del temps. D'aquí que el bé comú s'ha de procurar talment, que no sols no posi obstacles, sinó que serveixi igualment a la consecució del seu fi ultraterrenal i etern .

Missions dels poders públics i drets i deures de la persona

55. En l'època moderna el bé comú es considera realitzat quan són salvats els drets i els deures de la persona humana. D'aquí que les principals missions dels poders públics consisteixin sobretot a reconèixer, respectar, harmonitzar, tutelar i promoure aquells drets, i a contribuir per consegüent, a fer més fàcil el compliment dels deures respectius. Tutelar el camp intangible dels drets de la persona humana i fer-li fàcil el compliment de les seves obligacions, és el deure essencial de tot poder públic .

56. Per aquesta raó tot acte dels poders públics que sigui o que impliqui un no reconeixement o una violació d'aquells drets és un acte que contrasta amb la seva mateixa raó de ser i resta per això mateix destituït de tot valor jurídic.

Composició harmònica i tutela eficaç dels drets i dels deures de la persona

57. És, doncs, missió fonamental dels poders públics de disciplinar i compondre harmònicament les relacions entre els éssers humans de manera que l'exercici dels drets en els uns no constitueixi un obstacle o una amenaça per a l'exercici dels mateixos drets en els altres, i que afavoreixi el compliment dels deures respectius; i és encara missió seva de tutelar eficaçment o de restituir l'exercici d'uns tals drets .

Deure de promoure els drets de la persona

58. És, a més, una exigència del bé comú que els poders públics contribueixin positivament a la creació d'un ambient humà on, a tots els membres del cos social se'ls faci possible i els sigui facilitat l'exercici efectiu dels drets esmentats, com també l'acompliment dels deures respectius. De fet, l'experiència testimonia que sempre que manca una acció apropiada dels poders públics, els desequilibris econòmics, socials i culturals entre els homes tendeixen, sobretot a la nostra època, a accentuar-se; en conseqüència, els drets fonamentals de la persona corren el risc de quedar privats de contingut, i el compliment dels deures respectius es veu compromès.

59. Per això és indispensable que els poders públics s'esforcin perquè el progrés social correspongui al desenrotllament econòmic; i, per tant, perquè siguin desenvolupats, en proporció a l'eficàcia dels sistemes productius, els serveis essencials, com: les carreteres, els transports, les relacions comercials, l'aigua potable, l'habitació, l'assistència sanitària, la instrucció, les condicions idònies

per a la vida religiosa, els mitjans recreatius. I també ha de proveir que es doni vida a sistemes d'assegurances de manera que, en cas de calamitats públiques o d'esdeveniments que compten majors responsabilitats familiars, no manquin a tot ésser humà els mitjans necessaris per a un nivell de vida digne; com també a fi que, a tots aquells qui es troben en disposicions de treballar sigui oferta una ocupació que respongui a la seva capacitat; que la remuneració del treball sigui determinada segons criteris de justícia i d'equitat; que es concedeixi als obrers, en els complexos productius, la possibilitat de desplegar les pròpies activitats en actitud de responsabilitat; que es faciliti la institució dels cossos intermedis que facin més articulada i més fecunda la vida social; que es faci accessible a tots, en les formes i en els graus oportuns, la participació en els béns de la cultura.

Equilibri entre les dues formes d'intervenció dels poders públics

60. El bé comú exigeix que els poders públics, en relació amb els drets de la persona, despleguin una doble acció: l'una dirigida a harmonitzar i a tutelar aquests drets, l'altra a promoure'ls. En aquest punt, però, cal vetllar molt atentament perquè les dues accions siguin sàviament equilibrades. Cal evitar, doncs, que a causa de la preferència donada a la tutela dels drets d'alguns individus o grups socials, es creïn posicions de privilegi; i cal evitar també que, amb l'intent de promoure els drets esmentats, s'arribi al resultat absurd de reduir-ne excessivament o de fer-ne impossible el genuí exercici. Ha de ser sempre refermat el principi que la presència de l'Estat en el camp econòmic no ha de ser actuada per reduir sempre més l'esfera de llibertat de la iniciativa personal de cada un dels ciutadans, sinó per garantir a aquella esfera la major amplitud possible, en la tutela efectiva, per a tots i per a cadascun, dels drets essencials de la persona .

Els poders públics s'han d'inspirar en el mateix principi quan despleguen la seva multiforme acció encaminada a promoure l'exercici dels drets i a fer menys ardu el compliment dels deures en tots els sectors de la vida social.

Estructura i funcionament dels poders públics

61. No es pot establir d'una vegada per sempre quina és la millor estructura segons la qual s'han d'organitzar els poders públics, com tampoc la forma més apta segons la qual s'han de desenrotllar les seves funcions específiques, és a dir, la funció legislativa, administrativa i judicial.

62. Ja que l'estructura i el funcionament dels poders públics no poden deixar d'estar en relació amb les situacions històriques de les respectives Comunitats polítiques: situacions que varien en l'espai i canvien en el temps. Considerem, però, que respon a exigències inherents a la mateixa natura de l'home, l'organització jurídic-política de les Comunitats humanes, fundada en una convenient divisió dels poders en correspondència a les tres funcions específiques de l'autoritat pública. En realitat, l'esfera de competència i el funcionament dels poders públics hi són definits en termes jurídics, i en termes jurídics són també regulades les relacions entre simples ciutadans i funcionaris. Això constitueix un element de garantia a favor dels ciutadans en l'exercici dels seus drets i en el compliment dels seus deures.

63. Però, a fi que l'esmentada organització jurídic-política de les Comunitats humanes aportí els avantatges que li són propis, és indispensable que els poders públics s'acomodin en els mètodes i en els mitjans a la natura i a la complexitat dels problemes que són cridats a resoldre en l'ambient en què obren; i és també indispensable que cadascun d'ells dugui a terme la pròpia funció d'una manera convenient. Això comporta que el poder legislatiu es mogui en l'àmbit de l'ordre moral i de la norma constitucional i que interpreti objectivament les exigències del bé comú en el canvi incessant de les situacions; que el poder executiu

apliqui les lleis amb saviesa en el seu coneixement i en una valoració serena dels casos concrets; que el poder judicial administri la justícia amb humana imparcialitat, inflexible, enfront de les pressions de qualsevols interessos de part; i comporta també que cada un dels ciutadans i els cossos intermedis, en l'exercici dels seus drets i en el compliment dels seus deures, gaudeixin d'una tutela jurídica eficaç, tant en les relacions mútues com respecte als funcionaris públics .

Ordenació jurídica i consciència moral

64. Una ordenació jurídica en harmonia amb l'ordre moral i que respongui al grau de maduresa de la Comunitat política de la qual és expressió constitueix, sens dubte, un element fonamental per a la realització del bé comú.

65. Però la vida social, en els nostres temps, és tan variada, complexa i dinàmica, que les ordenacions jurídiques, encara que siguin elaborades amb competència consumada i amb seny previsor, són sempre inadequades.

66. A més, les relacions dels homes entre ells, entre els homes i els cossos intermedis, d'una banda, i els poders públics, d'una altra banda, com també les relacions entre els mateixos poders públics, en l'interior del complex estatal, presenten zones sovint tan delicades i neuràlgiques, que no són susceptibles a ser regulades amb quadres jurídics ben definits.

67. Per la qual cosa les persones investides d'autoritat, per a ser alhora fidels a les ordenacions jurídiques existents, considerades en els seus elements i en la seva inspiració de fons, i obertes a les instàncies sorgides de la vida social, com també per adequar les ordenacions jurídiques al desenrotllament de les situacions i resoldre de la millor manera els problemes sempre nous, han de tenir idees clares sobre la natura i sobre l'amplitud de les seves missions; i han de ser persones de gran equilibri i d'exquisida rectitud moral, dotades d'intuïció pràctica per a interpretar amb rapidesa i objectivitat els casos concrets, i de voluntat decidida i vigorosa per a obrar a temps i amb eficàcia .

La participació dels ciutadans en la vida pública

68. És una exigència de la seva dignitat de persones que els éssers humans prenguin part activa en la vida pública, per bé que les formes amb què hi participin siguin necessàriament condicionades al grau de maduresa humana assolit per la Comunitat política de què són membres.

69. A través de la participació en la vida pública s'obren als homes nous vastos camps de fer el bé; els contactes freqüents entre els ciutadans i els funcionaris públics fan a aquests menys ardu de captar les exigències objectives del bé comú; i la successió dels titulars en els poders públics n'impedeix l'envelliment i n'assegura el renovellament en correspondència amb l'evolució social .

Signes dels temps

70. En l'organització jurídica de les Comunitats polítiques, a l'època moderna, es troba sobretot la tendència a redactar en fórmules concises i clares una carta dels drets fonamentals dels homes, que no rarament és inserida en les Constitucions o en forma part integrant.

71. En segon lloc, es tendeix també a fixar en termes jurídics, per mitjà de la compilació d'un document anomenat Constitució, els procediments per a designar els poders polítics, com també les seves relacions recíproques, les esferes de

les seves competències, els modes i els mètodes segons els quals estan obligats a procedir en els seus actes.

72. S'estableixen, finalment, en termes de drets i de deures, les relacions entre els ciutadans i els poders polítics; i s'atribueix als poder públics la comesa preeminent de reconèixer, respectar, harmonitzar, tutelar i promoure els drets i els deures dels ciutadans.

73. Cert, no pot ser acceptada com a veritable la posició doctrinal de tots aquells qui erigeixen la voluntat dels éssers humans, presos individualment o com a societat, en font primària i única d'on brollen drets i deures i d'on dimanen tant l'obligatorietat de les Constitucions com l'autoritat dels poders polítics .

74. Però les tendències a què hem al·ludit són també un senyal indubtable que els homes, a l'època moderna, han adquirit una consciència més viva de la pròpia dignitat, consciència que, mentre els impulsa a prendre part activa en la vida pública, exigeix també que els drets de la persona -drets inalienables i inviolables- siguin reafirmats en les ordenacions jurídiques positives; i exigeix, a més, que els poders públics siguin formats amb procediments establerts per normes constitucionals i exercitin les seves funcions específiques en l'àmbit de quadres jurídics.

TERCERA PART

RELACIONS ENTRE LES COMUNITATS POLÍTIQUES

Subjectes de drets i de deures

75. Reafirmem, també Nós, allò que constantment han ensenyat els nostres predecessors: les Comunitats polítiques, les unes respecte a les altres, són subjectes de drets i deures; per això també les seves relacions han de ser regulades en la veritat, en la justícia, en la solidaritat generosa, en la llibertat. La mateixa llei moral que regula les relacions entre cada un dels éssers humans, regula també les relacions entre les respectives Comunitats polítiques.

76. Això no és difícil d'entendre quan es pensa que les persones que representen les Comunitats polítiques, mentre actuen en nom i pels interessos d'aquestes, no poden mancar a la pròpia natura, que és la llei moral.

77. D'altra banda fóra absurd només de pensar que els homes, pel fet que són proposats al govern de la cosa pública, puguin ser constrets a renunciar a la pròpia condició humana, quan, al contrari, són elegits per a aquella alta missió perquè són considerats membres més rics en qualitats humanes i entre els millors del cos social.

78. L'autoritat, encara, és necessària a la societat humana segons una exigència de l'ordre moral: no pot, doncs, ser usada contra d'ell, i, si ho fos, al mateix instant cessaria de ser tal; per això el Senyor adverteix: Escolteu, doncs, oh reis, enteneu-ho: apreneu vosaltres, que judiqueu tota la terra. Presteu l'orella els qui teniu el govern dels pobles i us gloriegeu de tenir subjectes moltes nacions: el poder us ha estat donat pel Senyor, i la dominació, per l'Altíssim, el qual examinarà les vostres obres i escutarà els vostres pensaments .

79. Finalment, cal també recordar que, fins en la regulació de les relacions entre les Comunitats polítiques, l'autoritat ha de ser exercida per promoure el bé comú, que constitueix la seva raó de ser. Element, però fonamental del bé comú és el reconeixement i el respecte de l'ordre moral. L'ordre entre Comunitats polítiques ha de ser recolzat sobre la roca incommovible i immutable de la llei

moral, manifestada pel mateix Creador per mitjà de l'ordre natural i esculpida per Ell en els cors dels homes amb caràcters indelebles... Com un far lluminós, amb els raigs dels seus principis, ha de dirigir el curs de l'acció dels homes i dels Estats, els quals hauran de seguir-ne les indicacions alligonadores, saludables i profitoses, si no volen condemnar a la tempestat i al naufragi tot treball i tot esforç per a establir un ordre nou .

En la veritat

80. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la veritat. La qual exigeix abans de tot que en sigui eliminat tot vestigi de racisme; i que, per tant, sigui reconegut el principi que totes les Comunitats polítiques són iguals per dignitat de naturalesa; per la qual cosa cada una d'elles té el dret a l'existència, al propi desenrotllament, als mitjans aptes per assolir-lo i a ser la primera responsable en la realització d'aquell dret; té també el dret a la bona reputació i als honors deguts.

81. Entre els homes molt sovint subsisteixen diferències, fins i tot, enormes, en el saber, en la virtut, en la capacitat d'invenció, en la possessió dels béns materials. Però això no pot mai justificar el propòsit de fer pesar la pròpia superioritat sobre els altres; més aviat constitueix una font d'una més gran responsabilitat en la contribució que, cada un i tots a la vegada, han d'aportar a la pròpia perfecció.

82. Així, les Comunitats polítiques poden diferir entre elles en el grau de cultura i de civilització o de desenrotllament econòmic; però això no pot mai justificar el fet que les unes facin valer injustament la seva superioritat sobre les altres; més aviat pot constituir un motiu perquè se sentin més compromeses en l'obra per a l'elevació comuna.

83. No hi ha éssers humans superiors per naturalesa i éssers humans inferiors per naturalesa; sinó que tots els éssers humans són iguals per dignitat natural. En conseqüència, no existeixen tampoc Comunitats polítiques superiors per naturalesa i Comunitats polítiques inferiors per naturalesa: totes les Comunitats polítiques són iguals per dignitat natural, donat que aquestes són cossos, els membres dels quals són els mateixos éssers humans. No s'ha d'oblidar aquí que els pobles, amb raó, són sensibilíssims en qüestions de dignitat i d'honor.

84. La veritat, a més, exigeix que en les múltiples iniciatives que els progressos moderns en els mitjans expressius han fet possibles iniciatives mitjançant les quals es difon la coneixença mútua entre els pobles- la inspiració es prengui d'una serena objectivitat: la qual cosa no exclou que sigui legítima en els pobles una preferència a fer conèixer els aspectes positius de la pròpia vida. Cal rebutjar, però, els mètodes d'informació amb els quals, mancant a la veritat, es fereix injustament la reputació d'aquest o d'aquell altre poble .

Segons justícia

85. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser, a més, regulades segons justícia: la qual cosa comporta, ultra el reconeixement dels drets mutus, el compliment dels deures respectius.

86 . Les Comunitats polítiques tenen el dret a l'existència, al propi desenvolupament, als mitjans aptes per a dur-lo a terme, a ser-ne els primers artífexs; tenen també el dret a la bona reputació i als honors deguts. En conseqüència i simultàniament les mateixes Comunitats polítiques tenen el deure de respectar cada un d'aquests drets i d'evitar, per tant, les accions que en constitueixen una violació. Així com en les relacions entre els éssers humans en

particular, no és lícit a uns de perseguir els propis interessos en perjudici d'altri, així tampoc en les relacions entre les Comunitats polítiques no és lícit a unes de desenrotllar-se elles mateixes oprimint-ne o perjudicant-ne d'altres. Escau aquí oportunament la dita de sant Agustí: Si la justícia és abandonada, ¿a què es redueixen els regnes sinó a gran lladrocinis?

87. És cert que entre les Comunitats polítiques poden sorgir, i de fet sorgeixen, contrastos d'interessos. Però les diferències han de ser superades i les controvèrsies respectives han de ser resoltes, no pas recorrent a la força, ni al frau o a l'engany, sinó tal com escau a éssers humans, a la comprensió recíproca, a l'examen acurat de la veritat i a les solucions equitatives.

El tracte de les minories

88. Des del segle XIX una tendència bastant estesa en l'evolució històrica és que els grups ètnics vulguin esdevenir autònoms i constituir una nació. Però, com que per diverses causes no sempre es pot obtenir de fer coincidir els confins geogràfics amb els ètnics, d'aquí resulta la presència de minories dins els límits d'un Estat d'un altre grup ètnic, amb els greus problemes consegüents.

89. Cal afirmar, de la manera més explícita, que una acció adreçada a reprimir i a sufocar la vitalitat i el desenrotllament d'aquestes minories és una gran violació de la justícia; i ho és molt més, si va dirigida a fer-les desaparèixer.

90. Respon, en canvi, a una exigència de justícia que els poders públics aportin la seva contribució a promoure el desenvolupament humà de les minories amb mesures eficaces a favor de la seva llengua, de la seva cultura, dels seus costums, dels seus recursos i de les seves iniciatives econòmiques .

91. Cal advertir, però, que els membres de les minories, com a conseqüència d'una reacció al seu estat actual o a causa de les seves vicissituds històriques, poden ser enduts no rarament a accentuar la importància dels elements ètnics que els caracteritzen fins a posar-los per damunt dels valors humans, com si el bé de tota la família humana s'hagués de subordinar al bé propi de la nació. I és raonable que també sàpiguen reconèixer els avantatges que deriven d'aquesta especial situació, perquè ajuda no poc al perfeccionament humà el contacte permanent amb una cultura diferent, els valors de la qual podran anar convertint en saba i sang pròpies. Per això es produirà únicament quan aquells qui pertanyen a les minories procurin de participar amigablement en els usos i les tradicions dels pobles que els envolten, i no pas quan, al contrari, fomentin els fregaments mutus, els quals provoquen grans prejudicis i cohibeixen el progrés de les nacions.

Solidaritat eficient

92. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la veritat i segons justícia; però han de ser també vivificades mitjançant la solidaritat eficient a través de les mil formes de col·laboració econòmica, social, política, cultural, sanitària, esportiva: formes possibles i fecundes en la present època històrica. Per això cal sempre tenir present que la raó de ser dels poders públics no consisteix a recloure i comprimir els éssers humans dins l'àmbit de les respectives Comunitat polítiques, sinó, al contrari, a promoure el bé comú de les mateixes Comunitats polítiques, el qual, però, ha de ser concebut i promogut com un component del bé comú de tota la família humana.

93. Això suposa, no solament que cada una de les Comunitats polítiques procurin els propis interessos sense perjudicar-se les unes a les altres, sinó que posin també en comú el seu treball quan això resulti indispensable per a assolir

objectius altrament no assolibles; en aquest cas, però, cal anar molt en compte perquè allò que és profitós per a un grup de Comunitats polítiques, no resulti perjudicial per a unes altres, sinó que hi obtingui també repercussions positives.

94. El bé comú universal, a més exigeix que les comunitats polítiques afavoreixin els intercanvis, en cada sector, entre els ciutadans i els cossos intermedis respectius.

95. A la terra hi ha un bon nombre de grups ètnics, més o menys accentuadament diferenciats l'un de l'altre. Però els elements que caracteritzen un grup ètnic no s'han de transformar en un compartiment tancat on els homes es vegin impedits de comunicar-se amb els que pertanyen a grups ètnics diferents; això estaria en contrast estrident amb una època com la nostra en què les distàncies entre els pobles han estat gairebé eliminades. Ni s'ha d'oblidar que els éssers humans, de qualsevulla raça que siguin, ultra els caràcters propis i distintius de la mateixa, en posseeixen d'altres molt importants que són comuns amb tots els altres homes, segons els quals poden perfeccionar-se mútuament i progressar, principalment en el que fa referència als valors espirituals. Els ha de ser reconeguts, per tant, el dret i el deure de viure en comunió els uns amb els altres.

Equilibri entre poblacions, terra i capitals

96. Com és sabut, hi ha regions a la terra que abunden de terrenys cultivables i escassegen d'homes; en d'altres regions, en canvi, no hi ha proporció entre les riqueses naturals i els capitals disponibles. Això demana que els pobles instaurin relacions de col·laboració mútua, que facilitin entre ells la comunicació de capitals, de béns, d'homes .

97. En aquest cas creiem oportú d'observar que, sempre que és possible, sembla que ha de ser el capital el que vagi a trobar el treball, i no pas al revés. Així s'ofereixen a moltes persones possibilitats concretes de crear-se un esdevenidor millor sense que es vegin obligades a trasplantar-se del propi ambient en un altre; la qual cosa és gairebé impossible que s'efectuï sense esqueixaments dolorosos i sense difícils períodes de reassentament humà o d'integració social.

El problema del pròfugs polítics

98. El sentiment de paternitat universal que el Senyor ha encès en el nostre esperit ens fa sentir na profunda amargor en considerar el fenomen dels pròfugs polítics: fenomen que ha assumit grans proporcions i que amaga sempre sofriments innumbrables i agudíssims.

99. Això manifesta certament que hi ha règims polítics que no asseguren a totes les persones una suficient esfera de llibertat on el seu esperit pugui respirar amb ritme humà. Al contrari, en tals règims és discutida o fins negada del tot la legitimitat de la mateixa existència d'aquella esfera. Això, sens dubte, representa una inversió radical en l'ordre de la convivència, ja que la raó de ser dels poders públics és de promoure el bé comú, element fonamental del qual és de reconèixer aquella esfera de llibertat i d'assegurar-ne la immunitat.

100. No és sobrer de recordar que els pròfugs polítics són persones i que els han de ser reconeguts tots els drets inherents a la persona: drets que no caduquen quan aquells s'han vist privats de la ciutadania dins la Comunitat política de la qual eren membres.

101. Entre els drets inherents a la persona hi ha també el de poder-se inserir en la Comunitat política on un creu poder-se crear un esdevenidor per a ell i per a

la pròpia família. En conseqüència aquella Comunitat política, dins els límits consentits pel bé comú rectament entès, té el deure de permetre aquella incorporació com també d'afavorir la integració en ella mateixa dels nous membres.

102. Amb gust aprofitem l'avinentesa d'expressar la nostra sincera aprovació a totes les iniciatives suscitées i promogudes per la solidaritat humana i per l'amor cristià encaminades a fer menys dolorós el trasplantament de persones d'un país en un altre. I que ens sigui també permès d'assenyalar a l'atenció i a la gratitud de tots els esperits rectes l'obra multiforme que institucions internacionals especialitzades realitzen en un camp tan delicat.

Desarmament

103. Ens és també dolorós de constatar com en les Comunitats polítiques econòmicament més desenrotllades s'han creat i es continuen creant armaments gegantins; com amb aquest fi és absorbit un percentatge altíssim d'energies espirituals i de recursos econòmics; com els mateixos ciutadans d'aquelles Comunitats polítiques són sotmesos a sacrificis no pas lleus, mentre d'altres Comunitats polítiques són privades, en conseqüència, de col·laboracions indispensables per al seu desenvolupament econòmic i per al seu progrés social.

104. Els armaments, com és sabut, se solen justificar adduint el motiu que, si una pau és avui possible, no pot ser altra que la pau fundada en l'equilibri de forces. D'aquí resulta que, si una Comunitat política s'arma, les altres també s'han d'armar en una cursa desenfrenada. I, si una Comunitat política produeix armes atòmiques, les altres han de produir armes atòmiques d'una mateixa potència destructiva.

105. Així, doncs, els homes viuen sota l'angoixa d'una tempestat que podria desencadenar-se a cada moment amb un ímpetu horrible. Ja que les armes hi són. I, si resulta difícil de persuadir-se que hi hagi persones capaces d'assumir la responsabilitat de les destruccions i dels dolors que una guerra causaria, no queda exclòs que un fet imprevisible i incontrolable pugui fer esclatar l'espurna que posi en moviment l'aparat bèl·lic. A més, cal tenir també present que, encara que una guerra a fons, gràcies a l'eficàcia terrorífica de les mateixes armes, no tingui lloc, és justificat el temor que el fet de la sola continuació dels experiments nuclears amb fins bèl·lics no pugui tenir conseqüències fatals per a la vida de la terra.

106. Per això la justícia, el seny i la dignitat humana exigeixen urgentment que cessi la cursa d'armaments; que siguin reduïts simultàniament i recíprocament els armaments ja existents; que siguin bandejades les armes nuclears; que tots arribin finalment a un pacte de desarmament amb garanties mútues i eficaces. No es pot permetre -proclama Pius XII- que la calamitat d'una guerra mundial, amb les seves ruïnes econòmiques i socials i les seves aberracions i perturbacions morals es rabegi per tercera vegada sobre la humanitat .

107. Cal, però, reconèixer que la frenada en la cursa d'armaments, la seva reducció efectiva i, més encara, la seva total eliminació són gairebé impossibles, si no es procedeix alhora a un desarmament integral, és a dir, si no es desarmen també els esperits amb l'esforç sincer per a fer-hi desaparèixer la psicosis bèl·lica. Això suposa, al seu torn, que el criteri de la pau, fonamentat en l'equilibri dels armaments, sigui substituït pel principi que la pau veritable només es pot assentar damunt la confiança recíproca. NÓS mantenim que es tracta d'un objectiu que pot ser assolit. Ja que és reclamat per la recta raó, és summament desitjable i és de la màxima utilitat.

108. És un objectiu reclamat per la raó. És evident, o almenys hauria de ser-ho per a tothom, que les relacions entre les Comunitats polítiques, com les relacions entre els particulars, han de ser regulades sense recórrer a la força de les armes, sinó a la llum de la raó, o sia, en la veritat, en la justícia, en la solidaritat eficient.

109. És un objectiu summament desitjable. De fet, ¿qui hi ha que no anhelí ardentíssimament que el perill de la guerra sigui eliminat i que la pau sigui salvaguardada i consolidada, amb més fermes garanties?

110. És un objectiu de la màxima utilitat. De la pau, tothom en treu avantatges: individus, famílies, pobles, tota la família humana. Les paraules de Pius XII ressonen encara avui amonestadores i vibrants: Res no es perd amb la pau. Tot es pot perdre amb la guerra .

111. Per això, com a Vicari de Jesucrist, Salvador del món i artífex de la pau, i com a intèrpret de l'anhel més profund de tota la família humana, seguint l'impuls del nostre esperit, ansiós del bé per a tothom, ens creiem en el deure de conjurar els homes, sobretot aquells qui són investits de responsabilitats polítiques, a no estalviar fatigues per imprimir als esdeveniments un curs racional i humà.

112. Que en les assemblees més altes i qualificades siguin considerats a fons els problemes de la recomposició pacífica de les relacions entre les Comunitats polítiques en el pla mundial: recomposició fundada en la confiança mútua, en la sinceritat en els pactes, en la fidelitat als acords presos. Que el problema sigui examinat fins a descobrir el punt clau on sigui possible d'iniciar el camí vers una sèrie d'enteses amistoses, duradores i fecundes. Per la Nostra banda no pararem d'implorar les benediccions de Déu sobre les seves fatigues a fi que aportin resultats positius.

En la llibertat

113. Les relacions entre les Comunitats polítiques han de ser regulades en la llibertat. Això significa que cap d'elles no té el dret d'exercir una acció opressiva o d'ingerència indeguda sobre les altres. Al contrari, totes han de proposar-se de col·laborar perquè en cada una es desenrotlli el sentit de responsabilitat, l'esperit d'iniciativa i l'esforç per a ser la primera protagonista en la realització del propi progrés en tots els camps.

L'elevació de les Comunitats polítiques en fase de desenrotllament econòmic

114. Una comunitat d'origen, de redempció, de destí suprem lliga tots els éssers humans i els crida a formar una sola família cristiana. Per aquesta raó en l'encíclica Mater et Magistra hem exhortat les Comunitats polítiques econòmicament desenrotllades a instaurar relacions de cooperació multiforme amb les Comunitats polítiques en procés de desenrotllament econòmic .

115. Podem ara constatar amb satisfacció que la Nostra crida ha trobat una àmplia i favorable acollença; i ens anima l'esperança que això contribueixi encara més en l'esdevenidor a fer que els països menys proveïts de béns arribin en el temps més breu possible a un grau de desenvolupament econòmic que permeti a cada ciutadà de viure en condicions conformes a la pròpia dignitat de persona.

116. Però mai no es repetirà prou que la cooperació esmentada s'ha de realitzar en el més gran respecte per la llibertat de les Comunitats polítiques en fase de desenrotllament. Cal que aquestes siguin i se sentin les primeres responsables i

els principals artífexs en l'assoliment del seu desenvolupament econòmic i del seu progrés social.

117. Ja el nostre predecessor Pius XII proclamava que en el camp d'un nou ordre fundat en principis morals no hi ha lloc per a la lesió de la llibertat, de la integritat i de la seguretat de les altres nacions, qualsevol que sigui la seva extensió territorial o la seva capacitat de defensa. Si és inevitable que els grans Estats, per les seves majors possibilitats i la seva potència, tracin el camí per a la constitució de grups econòmics entre ells i les nacions més petites i febles, és, amb tot, incontestable el dret d'aquestes -com de totes, en l'àmbit de l'interès general- al respecte de la seva llibertat en el camp polític, a la custòdia eficaç de la neutralitat enmig dels conflictes entre els Estats, que els correspon segons el dret natural i el dret de gents, a la tutela del propi desenvolupament econòmic, ja que només d'aquesta manera podran aconseguir adequadament el bé comú, el benestar material i espiritual del propi poble .

118. Per tant, les Comunitats polítiques econòmicament desenvolupades, en prestar la seva col·laboració multiforme, estan obligades al reconeixement i al respecte dels valors morals i de les peculiaritats ètniques pròpies de les Comunitats en fase de desenvolupament econòmic; com també a obrar sense intencions de predomini polític. Així aporten una contribució preciosa a la formació d'una Comunitat mundial on tots els membres siguin subjectes conscients dels propis deures i dels propis drets, que treballen en relació d'igualtat per a la promoció del bé comú universal .

Signes dels temps

119. Es difon sempre més entre els homes la persuasió que les controvèrsies eventuals entre els pobles no han de ser resoltes recorrent a les armes, sinó mitjançant negociacions.

120. És veritat que en el camp històric aquesta persuasió, es troba més aviat en relació amb la força terriblement destructora de les armes modernes i és alimentada per l'horror que suscita en l'esperit, tan sols el pensament de les destruccions ingents i dels dolors immensos que l'ús d'aquelles armes ocasionaria a la família humana. Per això resulta absurd en la nostra època que es glorieja de la força atòmica, que la guerra sigui encara un mitjà apte per a reparar els drets violats.

121. Però, dissortadament, entre els pobles sovint regna encara la llei del temor. Això els empeny a fer despeses fabuloses en armaments: no pas per atacar els altres, s'afirma -i no hi ha motiu per a no creure'ls-, sinó per dissuadir-los de l'agressió.

122. És lícit, amb tot, d'esperar que els homes trobant-se i negociant, vagin descobrint millor els vincles que els lliguen, provinents de la seva humanitat comuna, i que descobreixin també que una de les més profundes exigències de la seva humanitat comuna és que, entre ells i entre els pobles respectius, regni, no pas el temor, sinó l'amor, el qual tendeix a expressar-se en la col·laboració lleial, multiforme, reportadora de molts béns.

QUARTA PART

RELACIONS DEL ÉSSERS HUMANS I DE LES COMUNITATS POLÍTQUES AMB LA COMUNITAT MUNDIAL

Interdependència entre les Comunitats polítiques

123. Els progressos recents de les ciències i de les tècniques incideixen profundament sobre els éssers humans, els sol·liciten a col·laborar entre ells i els orienten vers una convivència unitària d'abast mundial. Efectivament, s'ha accentuat intensament l'intercanvi de les idees, dels homes, de les coses. Per això han augmentat enormement les relacions entre els ciutadans, les famílies, els cossos intermedis pertanyents a diverses Comunitats polítiques, com també entre els seus poders públics. Entretant s'aprofundeix la interdependència entre les economies nacionals: les unes s'insereixen progressivament en les altres fins a esdevenir cada una gairebé part integrant d'una única economia mundial; i el progrés social, l'ordre, la seguretat i la pau a l'interior de cada Comunitat política és en relació vital amb el progrés social, l'ordre, la seguretat i la pau de totes les altres Comunitats polítiques.

124. Cap Comunitat política no es troba avui en grau de perseguir els seus interessos i de desenvolupar-se tancant-se en si mateixa; ja que el grau de la seva prosperitat i del seu desenrotllament són també en part efecte i en part causa del grau de prosperitat i de desenrotllament de totes les altres Comunitats polítiques.

Insuficiència de l'actual organització de l'autoritat pública en relació amb el bé comú universal

125. La unitat de la família humana ha existit sempre, ja que aquesta té com a membres els éssers humans, que són tots iguals per dignitat natural. D'aquí que existirà sempre l'exigència objectiva a la realització, en grau diferent, del bé comú universal, és a dir, del bé comú de la família humana sencera.

126. En els temps passats es podia mantenir amb raó que els poders públics de les diferents Comunitats polítiques poguessin trobar-se en grau de realitzar el bé comú universal: a través de les vies diplomàtiques normals o bé amb encontres d'alt nivell, utilitzant els instruments jurídics com, per exemple, les convencions i els tractats: instruments jurídics suggerits pel dret natural i determinats pel dret de gents i pel dret internacional.

127. A conseqüència de les transformacions profundes que han intervingut en les relacions de la convivència humana, d'una banda el bé comú universal provoca problemes complexos, gravíssims, extremament urgents, especialment pel que fa referència a la seguretat i a la pau mundial; d'una altra banda, els poders públics de cada una de les Comunitats polítiques, posades com són en un pla d'igualtat jurídica entre elles, per bé que multipliquin els encontres i aguditzin el seu enginy en l'elaboració de nous instruments jurídics, no es troben ja en situació d'afrontar i de resoldre adequadament els problemes esmentats; i això no tant per manca de bona voluntat o d'iniciativa, sinó perquè l'autoritat de que gaudeixen no té el poder necessari.

128. Es pot, doncs, afirmar que en les circumstàncies presents de la societat humana tant la constitució i la forma dels Estats, com la força de que gaudeix l'autoritat pública en totes les nacions del món, s'han de considerar insuficients per la realització del bé comú de tots els pobles.

Relació entre continguts històrics del bé comú i estructura i funcionament dels poders públics

129. Hi ha una relació intrínseca entre els continguts històrics del bé comú, d'una banda, i la configuració i el funcionament dels poders públics, d'una altra. L'ordre moral, així com exigeix l'autoritat pública en la convivència per a la realització del bé comú, exigeix també consegüentment que l'autoritat sigui eficient a tal fi. Això postula que els òrgans, en els quals l'autoritat pren cos, esdevé eficient i persegueix el seu fi, siguin estructurats i obrin de tal manera, que siguin idonis per a traduir a la realitat els continguts nous que el bé comú ve assumint en el desenrotllament històric de la convivència.

El bé universal planteja ara problemes de dimensions mundials que no poden ser adequadament afrontats i resolts sinó per obra d'una autoritat pública que tingui amplitud, estructures i mitjans suficientment amplis, l'acció dels quals s'estengui a tota la terra. El mateix ordre moral, doncs, reclama que una tal autoritat sigui instituïda en el pla mundial.

Poders públics instituïts de comú acord i no pas imposats per la força

130. Els poders públics que tenen autoritat en el pla mundial i són dotats de mitjans aptes per a perseguir eficaçment els objectius que constitueixen els continguts concrets del bé comú universal han de ser instituïts de comú acord de totes les nacions i no pas imposats per la força. La raó és que els poders esmentats han de poder actuar eficaçment; però, alhora, la seva acció ha de ser informada per una imparcialitat sincera i efectiva; és a dir, ha de ser una acció adreçada a satisfer les exigències objectives del bé comú universal. Altrament, fóra de témer que l'autoritat supranacional o mundial imposada a la força per les Comunitats polítiques més potents, no fos o no esdevingués instrument d'interessos particularistes; i, encara que això no es produís, seria molt difícil que en la seva acció resultés immune de tota sospita de parcialitat: això comprometria l'eficàcia de la seva acció.

131. Les Comunitats polítiques, per molt que es diferenciïn entre elles en el grau de desenrotllament econòmic i en la potència militar, són totes bastant sensibles pel que fa a paritat jurídica i a la seva dignitat moral. Per això, amb raó, no es dobleguen fàcilment a obeir a poders imposats a la força, o a poders a la creació dels quals no han contribuït, o als quals no han decidit elles mateixes de sotmetre's amb elecció conscient i lliure.

El bé comú universal i els drets de la persona.

132. De la mateixa manera que el bé comú de les Comunitats polítiques en particular, així també el bé comú universal no pot ser determinat sinó tenint en compte la persona humana. Per la qual cosa també els poders polítics de la Comunitat mundial han de proposar-se com objectiu fonamental el reconeixement, el respecte, la tutela i la promoció dels drets de la persona: amb una acció directa, quan el cas ho comporta, o bé creant un ambient d'abast mundial en el qual resulti més fàcil als poders públics de cada Comunitat política de desplegar les pròpies funcions específiques.

El principi de subsidiarietat.

133. Així com, interiorment, les relacions entre individus, famílies, cossos intermedis i els poders polítics de les respectives Comunitats polítiques han de ser regulades segons el principi de subsidiarietat, així també a la llum del mateix principi han de ser regulades les relacions entre les autoritats de cada Comunitat política i l'autoritat de la Comunitat mundial. Això vol dir que l'autoritat de la

Comunitat mundial ha d'afrontar i resoldre els problemes de contingut econòmic, social, polític i cultural que plantegi el bé comú universal; problemes, però, que per la seva amplitud, la seva complexitat i la seva urgència, els poders públics de cada Comunitat política no es troben en situació d'afrontar amb perspectiva de solucions positives.

134. L'autoritat mundial no té la finalitat de limitar l'esfera d'acció a les autoritats de cada Comunitat política i molt menys de substituir-s'hi; té, al contrari, la finalitat de contribuir a la creació, en el pla mundial, d'un ambient en què els poders públics de cada Comunitat política, els ciutadans respectius i els cossos intermedis pugui desplegar les pròpies missions, complir els propis deures i exercir els propis drets amb una major seguretat .

Signes dels temps.

135. Com és sabut, el 26 de juny de 1945 fou constituïda l'Organització de les Nacions Unides (ONU), a la qual, tot seguit, es van agregar els Organismes Intergovernamentals que tenien missions internacionals en el camp econòmic, social, cultural, educatiu, sanitari. Les Nacions Unides es van proposar, com a fi essencial, de mantenir i consolidar la pau entre els pobles desenrotllant entre ells les relacions amistoses, basades en els principis de la igualtat, del respecte mutu, de la cooperació multiforme en tots els sectors de la convivència.

136. Un acte de la més bella importància acomplert per les Nacions Unides és la Declaració Universal dels Drets de l'Home, aprovada en Assemblea General el 10 de desembre de 1948. En el preàmbul d'aquesta Declaració es proclama com a ideal a perseguir per tots els pobles i per totes les nacions el reconeixement efectiu respecte a aquells drets i a les llibertats respectives.

137. No ens és desconegut que sobre algun punt particular de la Declaració es van suscitar objeccions i reserves. Amb tot, no hi ha dubte que el document marca un pas important en el camí vers l'organització jurídic-política de la Comunitat mundial. En efecte, hi és reconeguda de la manera més solemne la dignitat de persona a tots els éssers humans; en conseqüència, hi és proclamat, com a dret fonamental, el de moure's lliurement en la recerca de la veritat, en la realització del bé moral i de la justícia; el dret a una vida digna; i hi són proclamats també altres drets connexos amb els esmentats.

138. Desitgem, doncs, que l'Organització de les Nacions Unides, en les estructures i en els mitjans, s'adapti cada vegada més a l'amplitud i a la noblesa de les seves cometes; i que arribi el dia que tots els homes hi trobin una tutela eficaç en ordre als drets que brollen immediatament de la seva dignitat de persones, els quals són, per aquesta mateixa raó, drets universals, inviolables, inalienables. Tant més que tots els homes, mentre participen sempre més activament en la vida pública de les pròpies Comunitats polítiques, mostren un interès creixent per les vicissituds de tots els pobles i es fan molt més conscients de ser membres vius d'una Comunitat mundial.

CINQUENA PART

RECOMANACIONS PASTORALS

Deure de participar en la vida política.

139. Una vegada més ens permetem de recomanar als Nostres fills el deure que tenen de participar activament en la vida pública i de contribuir a la realització del bé comú de la família humana i de la pròpia Comunitat política; i de procurar, per tant, a la llum de la fe i amb la força de l'amor, que les institucions de

finalitat econòmica, social, cultural i política, siguin de tal forma, que no creïn obstacles, sinó més aviat que facilitin o facin menys ardu a les persones el seu perfeccionament, tant en l'ordre natural com en el sobrenatural.

Competència científica, capacitat tècnica, experiència professional.

140. No n'hi ha prou que els Nostres fills siguin il·luminats per la fe i encesos pel desig del bé per a inspirar de sans principis una civilització i vivificar-la amb l'esperit de l'Evangeli. Amb aquest fi cal inserir-se en les seves institucions i actuar vàlidament des de dins.

141. Però la nostra civilització es distingeix sobretot pels seus continguts científico-tècnics. Per això no es pot penetrar en les seves institucions i treballar amb eficàcia des de dins, si no s'és científicament competent, tècnicament capaç i professionalment expert.

L'acció com a síntesi d'elements científico-tècnico-professionals i de valors espirituals.

142. Volem també fer present que la competència científica, la capacitat tècnica, l'experiència professional, si són necessàries, no són, amb tot, suficients per a restablir les relacions de la convivència en un orde genuïnament humà, és a dir, en un ordre el fonament del qual és la veritat; la mesura i l'objectiu, la justícia; la força propulsora, l'amor; el mètode d'actuació, la llibertat.

143. Amb aquest fi es requereix certament que els homes desenrotllin les pròpies activitats de contingut temporal obeint les lleis que els són immanents i seguint mètodes que responen a la seva natura; però es requereix també alhora que despleguin aquelles activitats en l'àmbit de l'ordre moral; i, per tant, com un exercici o com una reivindicació d'un dret, com un compliment d'un deure i una prestació d'un servei; com una resposta positiva al disseny providencial de Déu respecte a la nostra salvació; és a dir, es requereix que els homes, en la interioritat d'ells mateixos visquin la seva labor de contingut temporal com una síntesi d'elements científico-tècnico-professionals i de valors espirituals.

Restabliment de la unitat en els creients entre fe religiosa i activitat de contingut moral.

144. En les Comunitats nacionals de tradició cristiana les institucions d'ordre temporal, a l'època moderna, mentre revelen sovint un alt grau de perfecció científico-tècnica i d'eficiència en ordre als fins específics respectius, al mateix temps es caracteritzen no rarament per la pobresa de fermentos i d'accentos cristians.

145. És cert, amb tot, que a la creació d'aquelles institucions han contribuït molts que es tenien i es tenen per cristians; i no hi ha dubte que, en part almenys, ho eren i ho són. Com s'explica? Creiem que l'explicació es troba en una escissió en els seu esperit entre la fe religiosa i l'actuació de contingut temporal. Cal, doncs, que en ells es restableixi la unitat interior, i que en les seves activitats temporals es trobi també present la fe com un far que il·lumina, i la caritat, com una força que vivifica.

Desenrotllament integral dels homes.

146. Però també pensem que l'esmentada escissió en els creients entre fe religiosa i actuació de contingut temporal és el resultat, en gran part, si no del tot, d'un defecte de sòlida formació cristiana. De fet, es dona molt sovint i ens molts ambients, que no hi ha proporció entre instrucció científica i instrucció

religiosa: la instrucció científica continua estenent-se fins a arribar als graus superiors, mentre que la instrucció religiosa no passa del grau elemental. Per això és indispensable que la formació de la joventut sigui integral i ininterrompuda, és a dir, que el culte de valors religiosos i l'afinament de la consciència moral vagi al mateix pas amb la contínua i sempre més rica assimilació dels elements científico-tècnics; com també és indispensable que siguin educats sobre el mètode apte per a dur a terme en concret les seves missions .

Sol·licitud constant.

147. Creiem oportú de fer notar com és difícil d'entendre adequadament la relació entre exigències objectives de la justícia i situacions concretes; això és, l'exactitud dels graus i de les formes segons els quals els principis i les directrius doctrinals han de ser traduïts a la realitat.

148. I l'exactitud d'aquells graus i d'aquelles formes és molt més difícil a la nostra època, caracteritzada per un dinamisme accentuat. Per això el problema de l'adequació de la realitat social a les exigències objectives de la justícia és un problema que no admet mai una solució definitiva. Els Nostres fills, doncs, han de vetllar sobre ells mateixos per no donar-se per satisfets amb objectius ja aconseguits.

149. Al contrari, per a tots els homes és gairebé un deure de pensar que allò que ha estat realitzat és sempre poc en comparació amb allò que resta encara per a acomplir a fi d'adequar els organismes productius, les associacions sindicals, les organitzacions professionals, els sistemes d'assegurances, les ordenacions jurídiques, els règims polítics, les institucions culturals, sanitàries, recreatives i esportives a les dimensions pròpies de l'era de l'àtom i de les conquestes espacials; era en la qual la família humana ha entrat ja i ha iniciat el seu nou camí amb perspectives d'una amplitud il·limitada.

Relacions entre catòlics i no catòlics en el camp econòmico-social-polític.

150. Les línies doctrinals traçades en el present Document brollen o són suggerides per exigències inherents a la mateixa naturalesa humana, o procedeixen de l'esfera del dret natural. Ofereixen, per tant, als catòlics un camp ample d'encontres i d'enteses tant amb els cristians separats d'aquesta Seu Apostòlica, com amb els homes no il·luminats per la fe en Jesucrist, en els quals, però, és present la llum de la raó i és també present i eficient l'honestetat natural. En aquestes relacions, els Nostres fills han de vetllar per ser sempre coherents amb ells mateixos, a fi de no arribar mai a comprometre la integritat de la religió o de la moral. Però al mateix temps han de ser i s'han de mostrar animats d'esperit de comprensió, desinteressats i disposats a cooperar lleialment per assolir objectius que siguin bons per naturalesa o reduïbles al bé .

151. Però mai no s'haurà de confondre l'error amb el qui va errat, encara que es tracti d'homes que no coneixen la veritat o que la coneixen parcialment, ja sigui en l'ordre religiós, o en el de la moral pràctica. El qui va errat és sempre i sobretot un ésser humà i conserva tothora la seva dignitat de persona; i mereix sempre de ser considerat i tractat com convé a una dignitat tan gran. A més, en la naturalesa de l'home no es destrueix mai la capacitat de vèncer l'error i d'obrir-se al coneixement de la veritat. I l'acció de Déu en ell no manca mai. Per aquesta raó aquell qui en un instant donat de la seva vida no té la claredat de la fe o s'adhereix a opinions errònies pot ser demà il·luminat i creure en la veritat.

152. Els encontres i les enteses en els diversos sectors de l'ordre temporal entre catòlics i aquells qui no creuen en Crist o hi creuen d'una manera no adequada poden ser ocasió per a descobrir la veritat i retre-li homenatge.

153. Cal també tenir present que no es poden tampoc identificar falses doctrines filosòfiques sobre la natura, l'origen i el destí de l'univers i de l'home amb moviments històrics d'ordre econòmic, social, cultural i polític, encara que aquests moviments s'hagin originat i inspirat d'aquelles doctrines. Ja que les doctrines, un cop elaborades i definides, romanen sempre les mateixes; mentre que els moviments esmentats, actuant sobre situacions històriques incessantment en evolució, no poden deixar de ser subjectes a canvis també profunds. A més, ¿qui pot negar que en aquells moviments, en la mesura que s'ajusten als dictats de la recta raó i que es fan intèrprets de les justes aspiracions de la persona humana, hi hagi elements moralment positius i mereixedors d'aprovació?

154. Per tant, pot donar-se que un acostament o un encontre d'ordre pràctic, ahir considerat com a absolutament inútils, avui, en canvi, siguin profitosos o bé ho puguin ser demà. Decidir si aquest moment ha arribat, com també establir les formes o els graus de l'eventual consonància d'activitats per a assolir finalitats econòmiques, socials, culturals, polítiques veritablement útils per al bé de la Comunitat, són problemes que només es poden resoldre amb la virtut de la prudència, que és la guia de les virtuts que regulen la vida moral, sia individual, sia social. Per això, de part dels catòlics una tal decisió correspon en primer lloc a aquells qui viuen i actuen en els sectors específics de la convivència on es plantegen aquells problemes, mentre, però, es mantinguin d'acord amb els principis del dret natural, amb la doctrina social de l'Església i amb les directrius de l'autoritat eclesiàstica. Perquè no s'ha d'oblidar que competeix a l'Església el dret i el deure, no sols de tutelar els principis de l'ordre ètic i religiós, sinó també d'intervenir autoritàriament prop dels seus fills en l'esfera de l'ordre temporal, quan es tracta de jutjar sobre l'aplicació d'aquells principis als casos concrets .

Etapes necessàries

155. No manquen homes particularment dotats de generositat que, trobant-se davant de situacions en què les exigències de la justícia no són satisfetes o no ho són en grau suficient, se sentin encesos del desig d'innovacions superant d'un sol salt totes les etapes, com si volguessin recórrer a quelcom de semblant a una revolució. No s'ha d'oblidar que la gradació és la llei de la vida en totes les seves expressions; per això fins en les institucions humanes no poden reeixir a fer innovacions vers un millor, si no és obrant gradualment des de dins d'elles.

156. No pas en la revolució -proclama Pius XII-, sinó en una evolució concordada es troba la salvació, la justícia. La violència no ha fet mai altra cosa que destruir, no pas edificar; encendre les passions, no pas calmar-les; acumular odi i ruïnes, no pas agermanar els contundents; i ha precipitat els homes i els partits en la dura necessitat de reconstruir lentament, després de proves doloroses, sobre les runes de la discòrdia .

Tasca immensa.

157. A tots els homes de bona voluntat incumbeix una tasca immensa: la de restablir les relacions de la convivència en la veritat, en la justícia, en l'amor, en la llibertat: les relacions de la convivència entre tots els homes; entre els ciutadans i les respectives Comunitats polítiques; entre les mateixes Comunitats polítiques; entre individus, famílies, cossos intermedis i Comunitats polítiques, d'una banda, i la Comunitat mundial, d'una altra. Tasca nobilíssima com és la de promoure la pau veritable en l'ordre establert per Déu.

158. Certament, aquells qui presten la seva col·laboració al restabliment de les relacions de la vida social segons els criteris abans esmentats no són pas molts; a ells s'adreça el Nostre paternal encoratjament, la Nostra instant invitació a perseverar en la seva labor amb afany sempre renovellat. I ens conforta

l'esperança que el seu nombre augmenti, sobretot entre els cristians. És un imperatiu del deure i una exigència de l'amor. Tots els qui creuen en Crist, han de ser, en aquest nostre món, una guspira de llum, un centre d'amor, un ferment que vivifiqui la massa: i ho seran tant més, com més, en la intimitat de si mateixos, visquin en comunió amb Déu.

159. De fet, no es dona pau entre els homes, si no hi ha pau en cadascun d'ells, és a dir, si cadascun no instaura en si mateix l'ordre volgut per Déu. ¿Vol la teva ànima -pregunta sant Agustí- vèncer les passions? Que se sotmeti al qui està a dalt, i vencerà allò que està a baix. I la pau serà en tu: veritable, segura, ordenadíssima. ¿Quin és l'ordre d'aquesta pau? Déu mana l'ànima, l'ànima mana el cos: no hi ha res de més ordenat.

El Príncep de la Pau

160. Aquestes Nostres paraules, que hem volgut dedicar als problemes que més afligeixen la família humana en el moment present, i de l'equitativa solució dels quals depèn el progrés ordenat de la societat, són dictades per un profund anhel, que sabem comú a tots els homes de bona voluntat: la consolidació de la pau en el món.

161. Com a Vicari -per bé que humil i indigne- d'Aquell a qui el missatge profètic anomena el Príncep de la Pau , tenim el deure de consagrar totes les Nostres energies al reforçament d'aquest bé. Però la Pau resta només una paraula buida, si no és fundada sobre aquell ordre que el present Document ha traçat amb esperança confiada: ordre fundat en la veritat, construït segons justícia, vivificat i integrat per la caritat i realitzat en la llibertat.

162. És aquesta una empresa tan noble i elevada, que les forces humanes, per bé que siguin animades de la més lloable bona voluntat, no poden dur a efecte per elles mateixes. A fi que la societat humana sigui un espill el més fidel possible del Regne de Déu, cal l'ajut de dalt.

163. Per això la Nostra invocació en aquests dies sants s'eleva més fervorosa a Aquell qui amb la seva passió dolorosa i amb la seva mort ha vençut el pecat, font i arrel de les divisions, de les misèries i dels desequilibris, i ha reconciliat la humanitat amb el Pare Celestial en la seva sang: Perquè Ell és la nostra pau, el qui de dos pobles n'ha fet un... I va venir a anunciar la pau a vosaltres, que éreu lluny, i la pau als qui eren a prop .

164. I en la litúrgia d'aquests dies ressona el missatge: Jesús, Senyor nostre, en ressuscitar es va presentar enmig dels seus deixebles i els digué: Pau a vosaltres, Al·leluia. I els deixebles es van alegrar en veure el Senyor . Ell deixa la pau, ell porta la pau: La pau us deixo, la meva pau us dono; jo no us la dono pas com el món la dona .

165. Aquesta és la pau que li demanem amb el sospir ardent de la Nostra pregària. Que ell allunyi del cor dels homes tot allò que la pugui posar en perill; i que els transformi en testimonis de veritat, de justícia, d'amor fraternal. Que il·lumini els responsables dels pobles a fi que juntament amb les sol·licituds del just benestar dels seus ciutadans, garanteixin i defensin el gran do de la pau; que encengui les voluntats de tots a fi de superar les barreres que divideixin, d'augmentar els vincles de la caritat mútua, de comprendre els altres, de perdonar aquells qui han comès greuges; que en virtut de la seva acció s'agermanin tots els pobles de la terra i floreixi en ells i regni sempre la pau anhelada.

166. En penyora d'aquesta pau i amb l'auguri que aquesta irradii en les Comunitats cristianes que tenim confiades, especialment en benefici dels més humils i més necessitats d'ajut i de defensa, tenim el goig d'impartir-vos a vosaltres, Venerables Germans, i als sacerdots de la clerecia secular i regular, als religiosos i a les religioses, i als fidels de les vostres diòcesis, particularment a aquells que s'esforçaran per a posar en pràctica les Nostres exhortacions, la Benedicció Apostòlica, propiciadora dels favors celestials. En fi, per a tots els homes de bona voluntat, destinataris, també ells, d'aquesta Nostra Carta Encíclica, implorem de Déu salut i prosperitat.

Donat a Roma, prop de Sant Pere, en la solemnitat de la Cena de Nostre Senyor, el dia 11 d'abril de l'any 1963, cinquè del Nostre Pontificat.

JOANNES PP. XXIII.

Traducció al català de J. Bruguera

Edicions Nova Terra - Editorial Estela 1963